

Мавзу: «Ишчи ҳолатлар ва тароватлар»»

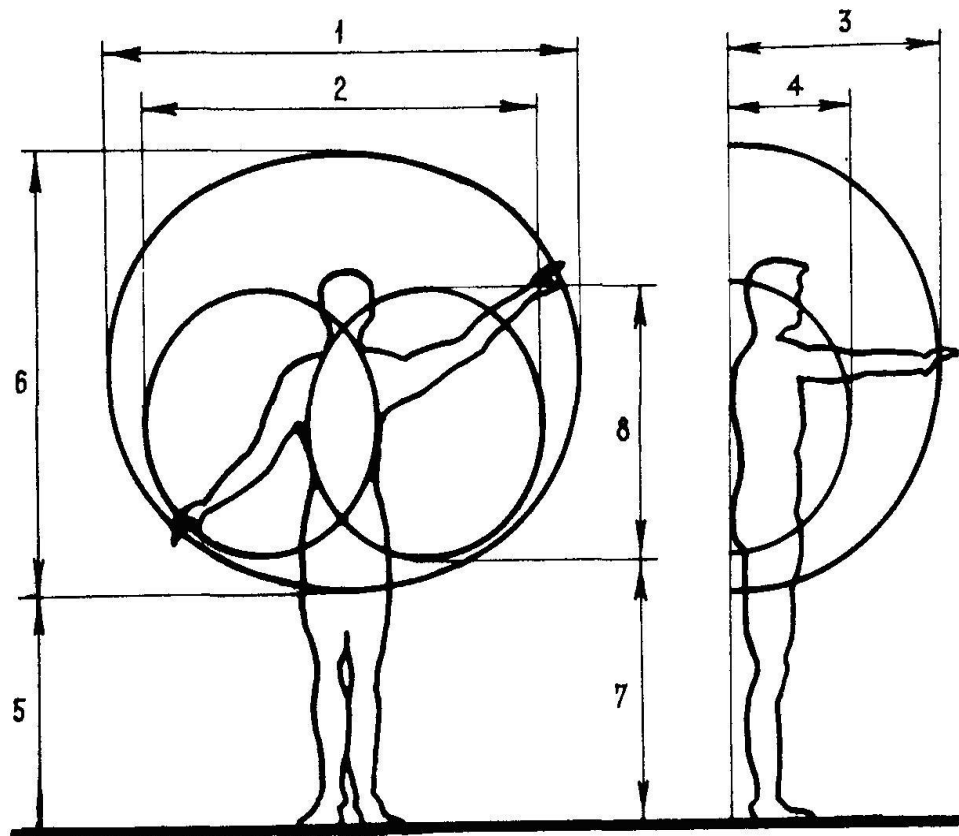
Режа:

1. Ишчи ўриндиқларга бўлган эргономик талаблар.
2. Ишчи ўринни ташкил қилишга бўлган эргономик талаблар.
3. Иш ўринларини эргономик параметрлари.

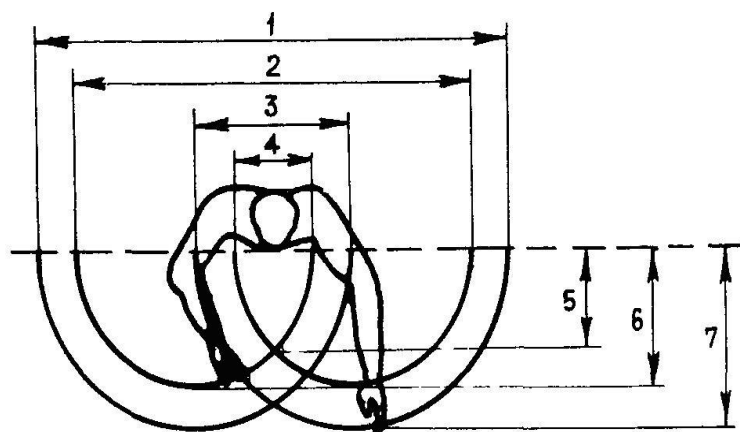
- Иш ўрни ва уни ташкил қилиш.
- Инсон-техника-муҳит системасида иш ўрнининг асосий элементлардан бири бўлган инсон-операторнинг меҳнат фаолиятини ташкил қилишида уни ҳар томонлама эргономик ўрганиш ва лойиҳалашни талаб қилинади. Операторни иш ўрни бир неча хил таърифланади.
- Операторнинг **иш ўрни** оператор ёки операторлар гуруҳи меҳнат фаолияти олиб борадиган, зарур техник воситалар билан жиҳозланган зона.

- **Операторнинг иш ўрни ишлаб чиқариш жараёнининг назорат қилиш ва бошқаларни функцияларини амалга ошириши учун зарур техник воситалар ва ёрдамчи қўрилмалар билан жиҳозланган-инсон-техника-муҳит системасидаги инсоннинг меҳнат фаолияти зонасидир.**

**Операторниниг иш ўрни
маълумотларини қайд қилиш,
бошқариш органлари, ёрдамчи
қурилмалар билан жихозланган.
ИНСОН -ТЕХНИКА-МУҲИТ
системасидаги инсоннинг меҳнат
фаолияти олиб борадиган ўрни
(жойи). Ёки иш ўрни меҳнатнинг уч
элементи предмет, воситалар, меҳнат
субъекти ўзаро таъсирида бўлган
ишлаб чиқаришнинг энг кичик яхлит
бирлигидир.**

а)

б)

1-расм Инсон
кули етадиган
зоналар:

а – вертикал
юзада;

б – горизонтал
юзада.

Иш ўрни бўлиши мумкин:

- 1.** Операторлар сонига кўра индивидуал ва жамоа бўлиб(гуруҳлар билан);
- 2.** Малакаси бўйича; универсал, махсус;
- 3.** Механизация даражаси бўйича; автоматлаштирилган механизациялашган, қўлда иш бажарилувчи иш ўринлари, назорат қайд қилиш ва бошқариш воситалари ёрдамида оператор томонидан бажариладиган асосий функцияларга қараб иш ўрни бўлиши мумкин;

Оператор томонидан бажариладиган асосий функцияларга қараб иш ўрни бўлиши мумкин:

1. Оператив бошқариш иш ўрни бошқариш команда бериш, фармоиш, буйруқ бериш масалаларини ечиш учун мўлжалланган иш ўрни маълумотномалар бўлган жамланган иш ўрни система ҳолати ҳақида маълумотномаларни шакллантириши узатиш ва қабул қилиш учун хизмат қиладиган иш ўрни.
2. Маълумотномаларни қўлда киритиш учун иш ўрни
3. Функционал технологик назорат иш ўрни, техник воситалар ва алоқа каналлари устида оператив назорат қилиб туриладиган иш ўрни;
4. ЭМ дастурчисининг иш ўрни;
5. Комбиницияли иш ўрни, оператор томонидан бир неча функцияларни бажариши мумкин бўлган иш ўрни;

Иш ўрнини эргономик ўрганиш ва лойиҳалаштириш аввал уни жиҳозланганлиги ва ташкил этишни ўрганишни тақозо қилади.

Иш ўрнини ташкил қилиш бу оптимал меҳнат фаолияти шароитларини таъминлаш учун техник воситалар ва ёрдамчи қурилмаларни(меҳнат воситалари) иш ўрнида жойлаштириш ва фаолият кўрсатиши бўйича тадбирлар системасини ўтказиш жараёнидир.

Асосий меҳнат воситаларига оператор меҳнат фаолияти операцияларини бажаришда бевосита фойдаланаётган қурилмалар киреди (технологик қурилмалар, стендлар, транспорт воситалари ва ҳоказо).

Ёрдамчи қурилмаларга технологик ва ташкилий жиҳозлар киреди. Ёрдамчи қурилмалар иш ўрнида асосий воситаларни самарали ишлатилишини таъминлайди.

Иш жойига қўйиладиган талаблар:

1. Иш жойини тўғри ташкил қилиш- бу эргономик талабларни ҳисобга олган ҳолда асосий ва ёрдамчи меҳнат воситаларини самарали режалаштириш ва жойлаштиришдир.
2. Иш жойини ташкил қилишда қуйидаги асосий шартларга риоя қилиши зарур.
3. Операторга меҳнат фаолияти жараёнида барча ҳаракатлар ва силжишларни бажариши учун етарли ишчи майдон ҳажмини яратиш;
4. Оператор билан техника орасида, ҳамда операторлар орасида (гуруҳ бўлиб ишлаганида) етарли даражада физик, эшитиш ва кўриш алоқаларини яратиш;
5. Бошқариш воситаларини операторнинг ҳаракат (мотор) чегарасида жойлаштириши (энига, бўйига, чуқурлигига);

6. Меҳнат жараёни хусусиятларидан келиб чиқадиган асосий ва ёрдамчи операцияларни операторнинг ишчи ҳолатида бажариш имконияти бўлиши;
7. Ишчи муҳит факторларининг оптимал, руҳсат этилган чегарасида бўлиши, (атроф муҳит шароити, шовқин, титроқ, ёритилганлик ва бошқалар);
8. Операторни атроф муҳитнинг хавфли ва зарарли факторлари таъсиридан ҳимояловчи зарур воситалар яратиш;
9. Операторнинг муддатидан олдин чарчоғини олдини олиш ёки камайтириш;
10. Визуал маълумотларининг оптимал кўринишини (обзор) таъминлаш;
11. Ишчи ҳолатини алмаштириб туриш.

**ЭЪТИБОРИНГИЗ УЧУН
РАХМАТ!**